

JACOBUS ERPUL

Niet veel mensen zullen de naam Jacobus Erpul nog kennen. Het is ook geen naam die tegenwoordig nog gebruikt zou worden. Zeg nu zelf, wie bij jou in de buurt heet Jacobus?

Een naam als Elroy of Paris of Stevie hoor je veel vaker. Misschien is het wel daarom dat Jacobus Erpul een vergeten naam is geworden. En niet alleen de naam. Heel de man Jacobus Erpul is in de vergetelheid geraakt.

Hij was een schoolmeester. Dat kan ik je wel vertellen. Een hele tijd geleden. En een goede ook. Als er iemand was die de wind eronder had bij zijn leerlingen, dan was hij het wel.

In zijn klas heerste orde en tucht. De leerlingen zaten kaarsrecht in hun bank en deden wat hen gezegd en opgedragen werd.

Dat is tegenwoordig wel anders. Maar Jacobus Erpul was van een andere generatie, letterlijk.

Hij stond in hoog aanzien op de dorpsschool waar hij les gaf. Misschien dat zijn lange, magere gestalte het ontzag inboezemde bij zijn leerlingen. Misschien zijn priemende blik of zijn stem die hij nooit hoefde te verheffen. Jacobus Erpul hoefde er alleen maar te ZIJN en elke les leek als vanzelf te verlopen.

Hardop lachen deed hij nooit, maar hij had de eigenaardige

gewoonte om een paar korte geluidjes te maken die klonken als “hè, hè, hè...” wanneer hij zich ergens over amuseerde, maar ook wanneer hij zich ergens aan ergerde. Alleen de klank veranderde, maar altijd klonk het als “hè, hè, hè...”

Soms was er wel eens een onverlaat die de regels overtrad. Natuurlijk gebeurde dat wel eens.

We hebben het immers over een basisschool en kinderen blijven kinderen. Of ze nu in 1950 of in 2023 leven, sommige dingen veranderen nooit. In het zeldzame geval dat Jacobus Erpul op moest treden (en hij deed dat niet alleen in zijn eigen klas, maar ook bij zijn collega's) klopte hij beschaafd op de deur van het klaslokaal en liep op een kalme manier naar binnen.

Hij liet zijn priemende blik door de ruimte glijden tot hij de verblekende leerling gevonden had en met een korte beweging van zijn hoofd maakte hij hem duidelijk hem te volgen.

Met gebogen hoofd en in doodse stilte verliet de schuldige dan de klas om achter Jacobus aan te sloffen die hem voorging naar de zolder. Op de zolder van het oude schoolgebouw was het straflokaal en terwijl zijn of haar klasgenoten buiten aan het spelen waren en de vrolijke kreten hiervan doordrongen tot op de schemerige ruimte, zat de gestrafte soms alleen, soms met andere kinderen, regels te schrijven onder de onheilspellende blik van meester Erpul. Gesproken werd er niet en de stilte werd alleen onderbroken door Jacobus Erpul zelf: “Hè, hè, hè...”

Er waren nooit ouders die hiertegen protesteerden. Jacobus Erpul was geacht en had gezag.

Kinderen die thuis vertelden dat ze straf hadden gekregen, kregen meestal nog een extra draai om de oren omdat ze zich waarschijnlijk niet netjes gedragen hadden op school.

En toen brak de oorlog uit. De grote oorlog. De Tweede Wereldoorlog.

En dit had zijn invloed op iedereen. Ook op Jacobus Erpul. Hoewel hij tijdens de oorlogsjaren zo goed en zo kwaad mogelijk zijn werk probeerde te doen, want de scholen bleven gewoon open, veranderde er iets.

Op een dag, niet eens zo ver voor het einde van de oorlog, kwam de bezetter met veel geweld het schoolgebouw binnen. Een inval! Maar waarom? Jacobus Erpul werd opgepakt en meegevoerd. Er werd gezegd dat hij onderduikers had verstopt, maar hij ontkende. Hij werd gevangengehouden, verhoord, keer op keer, maar Jacobus gaf niet toe.

Als er al onderduikers geweest waren, dan hadden die zich allang in veiligheid gebracht door het hardnekkige stilzwijgen van Jacobus. Uiteindelijk bracht hij de laatste dagen van de oorlog door in een donkere cel tot hij bevrijd werd door de geallieerde strijdkrachten.

Hoewel hij door veel mensen als een verzetsheld werd gezien, was er iets veranderd in Jacobus.

Dat is ook niet vreemd. Iedereen heeft een grens, een breekpunt zou je kunnen zeggen.